

๑

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำขวัญขององค์การอนามัยโลก เนื่องในโอกาสปี เด็กสากลที่ว่า "A Healthy Child, A Sure Future" นั้นได้แสดงให้เห็นว่าทุกประเทศทั่วโลกต่างก็ให้ความสำคัญถึงความสำคัญของเด็กที่จะเติบโตต่อไป และเปรียบเสมือนแบบพิมพ์ที่สะท้อนให้เห็นลักษณะผู้ใหญ่ในอนาคต¹ ทั้งนี้เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าเด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของชาติ เป็นโครงสร้างที่สำคัญในสังคม และเป็นความหวังของชาติในอนาคต ในแง่ของทรัพยากรธรรมชาติ บรรจบพันธุ์ นวรัตน์ ณ อยุธยา โทกล่าวไว้ว่า "... บรรดาทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของชาตินั้น เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูง และสำคัญยิ่งประการหนึ่ง ซึ่งถ้าหากเราสามารถที่จะปลูกฝังและเพิ่มพูนประสิทธิภาพของเขาให้เป็นไปในทางบวกได้ ก็เชื่อแน่ว่าอนาคตของชาติจะไม่เป็นที่น่าห่วงใยเท่าใดนัก..."² นอกจากนี้ อภัย จันทวิมล ยังกล่าวไว้ว่า "เด็กคือทรัพยากรของชาติไทยที่ควรได้รับการบำรุงส่งเสริมอย่างดีที่สุด"³ และในการบำรุงส่งเสริมนั้น ควรถือเป็นหน้าที่ของทุกคนในชาติที่จะต้องช่วยกัน โดยระดมสรรพกำลัง ร่วมใจกันทุกฝ่าย ทั้งทาง

¹ "จากปก," วารสารอนามัยครอบครัว 7 (มกราคม 2522) : 3.

² บรรจบพันธุ์ นวรัตน์ ณ อยุธยา, "ครูอนุบาลจะนำเอาเอกลักษณ์ของชาติไทยมาสู่เด็กของเราได้อย่างไร," วารสารการศึกษาเอกชน 4 (มกราคม 2519) : 28.

³ อภัย จันทวิมล, "คำขวัญเนื่องในวันเด็ก 2510" ใน วันเด็ก 2510 (พระนคร: คณะกรรมการจัดงานวันเด็กแห่งชาติ, 2510), ไม่มีเลขหน้า.

ราชการและองค์การ สำหรับในแง่ของโครงสร้างที่สำคัญทางสังคม สลวย ปาณิกบุตร
ประธาน โครงการพัฒนาเด็กของสภาสตรีแห่งชาติ ได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

เด็กคือโครงสร้างของสังคม ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาให้เป็นโครงสร้างที่มั่นคง
สังคมนั้นย่อมมีชื่อว่า ได้รับการพัฒนาโครงสร้างใหม่คงไปควบเช่นกัน ดังนั้น
การพัฒนาเด็ก จึงมีบทบาท และความจำเป็นต่อชีวิต ครอบครัว และประเทศ
ชาติเป็นอเนกอนันต์ ประเทศใดมีสังคมดี ประเทศนั้นจะมีแต่ความสุขสงบ และ
เจริญก้าวหน้าในที่สุด¹

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า เด็กเป็นความหวังของชาติในอนาคตที่จะมีบทบาทสำคัญ
ยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ และการวางรากฐานที่ดีให้แก่เด็ก โดยเริ่มตั้งแต่ช่วงแรกของ
ชีวิตปฐมวัย ย่อมจะสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ชาติ² ด้วยเหตุนี้เองเด็กจึงเป็นจุดรวม
ความสนใจของประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากตระหนักถึงข้อเท็จจริงที่ว่า การพัฒนาทางด้าน
เด็ก เป็นพื้นฐานอันสำคัญยิ่งของการพัฒนาประเทศ ดังที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวไว้ว่า

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาสำหรับเด็ก
ปฐมวัยและเริ่มทุ่มเทพลังความคิดที่จะปรับปรุงการศึกษาสำหรับเด็กเล็กและ
อนุบาลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ความพยายามดังกล่าวนี้ มาจากพื้นฐาน
ความเชื่อที่ว่า เด็กปฐมวัย จะคงเติบโตโดยมีความหมายต่อชีวิตและ
อนาคต ทั้งต่อตัวเด็ก และต่ออนาคตของชาติ ซึ่งเขาจะคงเป็นผู้รับผิดชอบ
ต่อไป แม้นในกรณีของประเทศที่ใหญ่ก็ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จน
ถึงกับให้คำขวัญสำหรับปีเด็กสากลว่า "เด็กไทยคือหัวใจของชาติ"³

¹ สลวย ปาณิกบุตร, "การพัฒนาเด็กมีผลต่อเนื่องกับการพัฒนาสังคมอย่างไร"
(อัครสำเนาะ)

² กรมพัฒนาชุมชน, แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (พระนคร :
กรมพัฒนาชุมชน, [ม.ป.ป.]); หน้า 1.

³ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสนองระดับอนุบาล
(กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า ก.

ดังนั้นเด็กเหล่านี้จึงไม่ควรจะถูกปล่อยให้เติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ตาม
 ยะถากรรม แต่จะทองให้เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีพร้อมคนหนึ่ง ก็คือมีสุขภาพดี สังคมที่
 สกปรกปัญหาดี และบุคลิกลักษณะที่ดี เป็นคนคืออย่างสมบูรณ์ของครอบครัวและของสังคม เด็กที่ดี
 และเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์จริงๆได้ จะต้องมีจุดเริ่มต้นที่ดี¹ จากเหตุผลดังกล่าว
 ข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในระดับก่อนวัยเรียนนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่มีความ
 สำคัญอย่างยิ่งในอนาคตของเด็ก ในก้านการฝึกอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝังแนวคิคค่านิยม
 และลักษณะนิสัยที่คิงาม² ซึ่งในการปลูกฝังแนวคิคค่านิยมต่าง ๆ ตลอดจนนิสัยที่คิงามเหล่านี้
 บรรจบพันธุ นวรัตน์ ณ อยุทยา กล่าวว่า "ถ้าได้รับการปลูกฝังเสียแต่เนิ่น ๆ ในระยะ
 เยาววัยก็เท่าใดก็ยิ่งเป็นการดีเท่านั้น เพราะผลที่ไ้รับย่อมหยั่งรากไ้ลึกและเหนียวแน่น"³
 ดังนั้นการพัฒนาประชากรในวัยแรกของชีวิต ย่อมเป็นหลักประกันที่จะไ้ไ้ประชากรที่มี
 คุณภาพ มีความสำนึกรับผิดชอบคสรส่วนรวม และมีความมุ่งหวังอย่างมีเหตุผลในอนาคต
 มีจริยธรรมที่คิงาม ตลอดจนไ้ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติ⁴

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลกไ้จัดตั้งสถาบันสำหรับเด็กในวัยก่อนเข้าเรียน
 นี้ขึ้น และมีรูปแบบแตกต่างกัน แต่จุดประสงค์ใหญ่ไ้เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ และส่งเสริม

¹กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์, วิเคราะห์งานการศึกษา ระดับก่อนประถม
 ศึกษาของประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, 2520), หน้า 1.

²ประภาพันธุ์ นิลอรุณ, "ปัญหาการดำเนินงานศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน," ประชาศึกษา
 31 (ธันวาคม, 2522) : 22.

³บรรจบพันธุ นวรัตน์ ณ อยุทยา, "ครูอนุบาลจะนำเอาเอกลักษณ์ของชาติไทย
 มาสู่เด็กของเราไ้ได้อย่างไร," หน้า 28.

⁴กรมพัฒนาชุมชน, แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, หน้า 1.

การศึกษาของเด็ก¹ สำหรับประเทศไทยการศึกษาในระดับนี้ได้จัดทำขึ้นหลายรูปแบบ เช่น เป็นสถานรับเลี้ยงและดูแลเด็กหรือศูนย์ปฐมวัย เป็นศูนย์โภชนาการ เป็นชั้นเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล โดยมีผู้รับผิดชอบดำเนินงานหลายฝ่ายหลายหน่วยงานด้วยกัน โดยต่างฝ่ายก็จัดทำไปตามความสามารถและงบประมาณของตนเอง²

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ในปี พ.ศ. 2518 กระทรวงศึกษาธิการจึงรับนโยบายจากสภาพพัฒนาการศึกษาและเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยมีเป้าหมายให้กรมสามัญศึกษาคำเนินการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัย โดยมีจุดประสงค์เพื่อหารูปแบบของศูนย์เด็กปฐมวัยที่ถูกต้อง เพื่อประสานงานกับหน่วยงานและองค์การต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ท้องถิ่น เอกชน หน่วยงานและองค์การ ตลอดจนมูลนิธิต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัยให้มากขึ้น³

และเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2522 ได้มีการประชุมระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบในการจัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัย อันได้แก่ผู้แทนกรมพัฒนาชุมชน ผู้แทนกรมอนามัย ผู้แทนกรมประชาสัมพันธ์ ผู้แทนสภาสตรีแห่งชาติ ผู้แทนกรมการฝึกหัดครู ผู้แทนกรมศาสนา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้แทนกรมการศึกษานอกโรงเรียน ผู้แทนหน่วยศึกษานิเทศก์และผู้แทนกองการประถมศึกษา เพื่อชี้แจงนโยบายการจัดการศึกษาภาคบังคับ โดยมีผู้อำนวยการกองการประถมศึกษาสรุปผลการดำเนินงานทดลองตามโครงการส่งเสริมศูนย์เด็กปฐมวัยใน 10 จังหวัด เพื่อหารูปแบบแนวทางในการดำเนินงานส่งเสริมเด็กวัยก่อนเรียน

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานสภาพปัจจุบันและประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 4 (2520-2524): ระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, [ม.ป.ป.]) หน้า 6.

²กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์, วิเคราะห์งานการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของประเทศไทย, หน้า 1.

³กรมสามัญศึกษา, "โครงการส่งเสริมศูนย์เด็กปฐมวัย," (อัครสำเนา) หน้า 1.

นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้กล่าวว่า จะได้มีการพิจารณาจัดทำรูปแบบในด้านวิชาการต่อไป¹

การที่จะพิจารณารูปแบบทั้งในด้านวิชาการ และรูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงจุดกำเนิดและวิวัฒนาการของการจัดการศึกษาในระดับนี้ เพื่อจะได้เห็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และหารูปแบบที่ถูกต้องเหมาะสม ผู้วิจัยเห็นว่าเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนนับตั้งแต่อดีต เป็นสิ่งที่ค่อนข้างหายาก และกระจัดกระจาย รวมทั้งขาดความสมบูรณ์อันเนื่องจากยังไม่มีท่านผู้ใดได้รวบรวมเรื่องเหล่านี้ไว้ โดยละเอียดมาก่อน

โดยคำนึงถึงข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน ตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน เพื่อให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการที่จะพัฒนาการศึกษาในระดับนี้ให้มีความก้าวหน้า และเหมาะสมตามวัยของเด็กยิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศไทย
2. เพื่อประมวลข้อมูลของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจัดขึ้นโดยหน่วยงานของรัฐ เอกชน รวมทั้งมูลนิธิต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่และอยู่ในรูปเล่มเดียวกัน เพื่อเป็นแนวในการศึกษาอ้างอิงต่อไป

¹ เอกสารรายงานการประชุมการจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับ (ศูนย์เด็กปฐมวัย) วันอังคารที่ 20 พฤศจิกายน 2522 ณ ห้องประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. (อัครสำเนา).

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาจุดกำเนิดของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน จนถึง ปี พ.ศ. 2521 โดยเน้นตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มจัดอนุบาลศึกษาเป็นต้นมา

2. ศึกษาวิวัฒนาการของการศึกษาก่อนวัยเรียนในคาบ แผนการศึกษาชาติใน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาก่อนวัยเรียน สภาพการศึกษาก่อนวัยเรียน และหลักสูตรการเรียน การสอนเฉพาะที่กรมสามัญศึกษาจัดทำเท่านั้น ไม่ได้เพิ่งเล็งถึงรายละเอียดปลีกย่อยที่ หน่วยงานอื่นจัดทำ

สภาพและปัญหาของเด็กก่อนวัยเรียนในปัจจุบัน

สภาพที่เป็นปัญหาของเด็กไทยในปัจจุบันนั้นมีสาเหตุเนื่องมาจากปัญหาความยากจน เป็นสำคัญ ซึ่ง ประยูร ศรีประสาธน์ ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาต่าง ๆ ไว้ดังนี้

จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปรากฏว่า ประชากรของประเทศไทยประมาณ 11 ล้านคน อยู่ในสภาพที่ยากจน มากจนไม่อาจจะยังชีพได้อย่างเหมาะสม ในจำนวนประชากรดังกล่าวนี้ จะมี อยุขาน้อยร้อยละ 25 ที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ด้วยสภาพยากจนดังกล่าว ส่งผลให้เด็กอายุ 6 เดือน ถึง 5 ปี ในชนบทและในแหล่งเสื่อมโทรมของ กรุงเทพมหานคร ประมาณร้อยละ 52-76 อยู่ในภาวะทุพโภชนาการ¹

และจากการประชุมระดับชาติเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2516 ในเรื่องข้อเสนอแนะ แนวทางสำหรับนโยบายอาหารและโภชนาการแห่งชาติเป็นที่รับรองว่า ปัญหาในเรื่อง บริโภคอาหารและการขาดสารอาหารที่จำเป็น เป็นผลร้ายต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

¹ ประยูร ศรีประสาธน์, "แนวนโยบายการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา," วารสารการศึกษาผู้ใหญ่ 16 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2522) : 19.

และมีคนหนึ่งกล่าวว่า "เด็กวัย 1 ขวบในประเทศไทยเสียชีวิตมากกว่าประเทศอื่น ๆ เป็น 2 เท่า และเพิ่มขึ้นเป็น 8 เท่า ในระหว่างอายุ 4 ปี และตามสถิติพบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี เสียชีวิตประมาณ 75,000-80,000 คน ในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมา" ¹

ในด้านการศึกษาที่เช่นกัน ปัจจุบันแม้ว่าจะมีหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจและจัดการศึกษาตลอดจนให้สวัสดิการแก่เด็กก่อนวัยเรียนมากมายหลายหน่วยงานก็ตาม แต่ถ้าวัดพิจารณาจากสถิติจำนวนเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปีในประเทศไทยมีอยู่เกือบ 11 ล้านคนแล้ว จำนวนร้อยละ 6.6 ของเด็กในกลุ่มอายุนี้เท่านั้นที่มีโอกาสเข้าศึกษาในระดับอนุบาล ² จึงอาจกล่าวได้ว่ายังมีเด็กก่อนวัยเรียนอีกเป็นจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้รับประสบการณ์ด้านการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีผลทำให้อัตราการตกต่ำชั้นสูงมากในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเรื่องนี้ ดร.สายสุรีย์ จุติกุล ผู้อำนวยการโครงการนโยบายและแผนพัฒนาเด็กระยะยาวกล่าวว่า

เด็กประถมศึกษา ร้อยละ 10 ที่สอบตก ตลอดเวลาที่ผ่านมาหรืออาจกล่าวได้ว่าประมาณ 800,000 คนต่อปีคิดเป็นเงินถึงปีละ 1,057 ล้านบาท นับว่าเป็นการสูญเสียทรัพยากรไปอย่างน่าเสียดายที่สุด นอกจากนี้ในด้านเด็กก่อนวัยเรียนปัจจุบันมีหน่วยงานถึง 11 หน่วยงาน ที่เข้าไปช่วยเหลือเด็กที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ขวบ ซึ่งก็สามารถช่วยได้เพียงร้อยละ 7 - 8 ของเด็กในกลุ่มอายุนี้เท่านั้น ³

สาเหตุของการที่เด็กประถมศึกษาปีที่ 1 ตกต่ำชั้นกันมาก ประยูร ศรีประสาธน์ ได้ให้เหตุผลว่า

¹"ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่มีผลต่อครอบครัวไทย," วารสารศสเศรษฐศาสตร์ 18 (กันยายน 2517) : 1.

²กระทรวงศึกษาธิการ กองแผนงาน, "สถิติการศึกษามัธยมศึกษา 2521," (กรุงเทพมหานคร : กองแผนงาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2522), หน้า 22.

³สายสุรีย์ จุติกุล, ผู้อำนวยการโครงการนโยบายและแผนพัฒนาเด็กระยะยาว, สัมภาษณ์ทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เรื่องโครงการพัฒนาเด็กระยะยาว, 20 ธันวาคม 2522.

... การตกต่ำชั้นดังกล่าวมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากความยากจน จึงทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาและเตรียมพร้อมเพื่อจะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา ซึ่งหากมีการขยายโอกาสทางการศึกษาจนวัยเรียนไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึงแล้ว ก็เชื่อได้ว่า จำนวนการตกต่ำชั้นในระดับประถมศึกษาจะลดลงอีกมากมาย และจะมีผลทำให้คุณภาพของการศึกษาระดับนี้ดีขึ้นไปอย่างมากมายี่สิบกว่า¹

ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาจึงได้เสนอว่า "การปลูกฝังศักยภาพ และการสร้างเสริมบุคลิกภาพของคนไทย จำเป็นต้องได้กระทำมาตั้งแต่ผู้เรียนยังอยู่ในวัยเด็กเล็ก"²

นโยบายของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน

ในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งปรากฏหลักฐานที่สำคัญคือ การยอมรับหลักการในรายงานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2518 ซึ่งได้กล่าวเกี่ยวกับการให้การศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนว่า

การปฏิรูปการศึกษาจะต้องเริ่มต้นเห็นความสำคัญของเด็กวันนี้และให้การอบรมเพื่อวางรากฐานก่อนที่จะไปถึงการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน... ฉะนั้นรัฐจึงต้องให้ความสำคัญแก่การพัฒนาเด็กก่อนการศึกษาก่อนวัยเรียน และระดมสรรพกำลังจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของในหน่วยงานประสานสัมพันธ์กันจนสามารถให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยนี้ได้อย่างทั่วถึงทุกท้องถิ่น... และในการจัดการศึกษานั้นจะต้อง

¹ ประยูร ศรีประสาธน์, "แนวนโยบายการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา," หน้า 20.

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม : รายงานของคณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ, 2518), หน้า 111.

จัดให้ประสานงานกันทั้งทางกานอนามัย สาธารณสุข ด้านการพัฒนาชุมชน ด้าน
โภชนาการ ด้านงานอาสาสมัครและด้านการศึกษาโดยชุมชนหรือท้องถิ่นมีหน้าที่
จัดการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยจัดบุคลากร และสิ่งทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ใน
การนี้โดยมีรัฐเป็นผู้ส่งเสริมและช่วยเหลือเป็นบางส่วน¹

ปณิธานดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นต้นแบบของการกำหนดแนวนโยบายในการจัด
การศึกษาในระดับนี้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับ
ที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ.
2520 - 2524) ซึ่งในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้กำหนดเป็นแนวนโยบาย
ของรัฐไว้ดังนี้ "รัฐพึงเร่งรัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อนประถมศึกษา
โดยจะสนับสนุนให้ท้องถิ่นและภาคเอกชนจัดให้มาก รัฐจะจัดทำเป็นตัวอย่างเพื่อการ
คนกว่าและวิจัยเท่านั้น"²

ในส่วนของแนวนโยบายการดำเนินงานของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4
(2520 - 2524) ได้กำหนดไว้ว่า "ส่งเสริมให้ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัด
การศึกษาภาคบังคับในรูปแบบต่าง ๆ กัน ตามความจำเป็นของท้องถิ่น สำหรับ
การศึกษาอนุบาลนั้น รัฐจะไม่เข้าดำเนินการเอง แต่จะกำหนดระเบียบในการจัด
การศึกษาอนุบาลให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษายิ่งขึ้น"³

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม :
รายงานของคณะกรรมการวางแผนเพื่อปฏิรูปการศึกษา, หน้า 92 - 93.

²สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "แผนการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2520," (พระนคร. โรงพิมพ์ศรีกรุง เมือง, 2520), หน้า 10.

³สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4
(2520 - 2524) (พระนคร : [ม.ป.ท.] 2520), หน้า 33.

สำหรับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ได้มีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเด็กเล็ก ปรากฏอยู่ในแนวนโยบายด้านสาธารณสุข และด้านอาหารและโภชนาการ ด้านสาธารณสุข ได้กำหนดไว้ว่าจะ "ดำเนินการปรับปรุงสภาวะสุขภาพอนามัยของแม่และเด็ก และปรับปรุงภาวะโภชนาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทารกและเด็กวัยก่อนเรียน ให้ได้รับสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกายอย่างเพียงพอ"¹ ส่วนด้านอาหารและโภชนาการได้กำหนดไว้ว่า

1. ให้มีการเลี้ยงอาหารเสริมเพิ่มเติมแก่เด็กก่อนวัยเรียนที่มีปัญหาตามศูนย์บริหารต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นโดยกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกรุงเทพมหานคร และให้รวมถึงเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 6 เดือน ถึง 2 ปี ด้วย
2. ให้มีการจัดตั้งสถานที่เลี้ยงอาหารในหมู่บ้านต่าง ๆ โดยอาศัยบ้านกำนันผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ
3. ให้มีการแจกอาหารถึงบ้านสำหรับเด็กที่มีปัญหา²

จากสภาพของเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้เคยกล่าวแล้วในตอนต้น รัฐจึงจำเป็นต้องวางแนวนโยบายการจัดการศึกษาในระดับนี้อย่างรัดกุม และก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด โดยการกำหนดแนวนโยบายในส่วนรวมอันแสดงให้เห็นจุดประสงค์ แนวการดำเนินงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบ สัดส่วนความรับผิดชอบ ตลอดจนการร่วมมือประสานงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อให้การจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่มุ่งหมายไว้

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520 - 2524) (พระนคร : โรงพิมพ์ตะวันนา, 2520) หน้า 283.

²สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524), หน้า 293.

ความสำคัญของวัยเด็ก

ในปี พ.ศ. 2498 องค์การสหประชาชาติได้วางปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของเด็กขึ้น อันเป็นผลให้นานาประเทศทั่วโลกพากันหันมาให้ความสนใจแก่วัยเด็กยิ่งขึ้น ข้อความที่กล่าวไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กนั้นมีดังต่อไปนี้ "เด็กคือมนุษย์ที่ยังอ่อนแออยู่ทั้งร่างกายและจิตใจ ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องได้รับการพิทักษ์รักษา และดูแลเป็นพิเศษ ตลอดจนไปจนถึงการคุ้มครองจากกฎหมายทั้งก่อนและหลังกำเนิด"¹

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของเด็กและเยาวชนนั้น เกิดขึ้นบนรากฐานที่ยอมรับความสำคัญ และคุณค่าของเด็กค้ำขังคมเป็นอย่างยิ่ง จึงกำหนดสิทธิขั้นมูลฐาน เพื่อเป็นแนวทางให้ชาติต่าง ๆ ได้วางแผนพัฒนาเด็กให้ถูกต้อง และเหมาะสมตามสิทธิที่เด็กพึงได้รับ ซึ่งมีโดยสรุป 10 ข้อดังต่อไปนี้

1. ความรักความอบอุ่น และความเข้าใจ
2. การบำรุงเลี้ยง และการดูแลเอาใจใส่
3. ความมีอิสระในการเรียนรู้ และสิทธิที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. โอกาสในการเล่น และสันทนาการต่าง ๆ อย่างเต็มที่
5. การตั้งชื่อและสัญชาติแต่กำเนิด
6. การพิทักษ์ และการคุ้มครองพิเศษในกรณีพิพาท
7. ความช่วยเหลือหรือบรรเทาทุกข์ก่อนผู้อื่น ในยามที่ตกอยู่ในภาวะอันตราย
8. การฝึกฝนเรียนรู้ เพื่อเป็นสมาชิกที่บำเพ็ญหน้าที่เป็นประโยชน์
9. การอบรมให้มีความรักสันติ และรักเพื่อนมนุษย์ทุกคนจนถึงขั้นที่
10. การคุ้มครองให้พ้นจากการกระทำที่แสดงถึงการกดขี่ แบ่งแยกไม่ว่าทาง

¹ คณะกรรมการจัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติประจำปี 2509, วันเด็ก 2509
(พระนคร : โรงพิมพ์ ส.การพิมพ์, 2509), หน้า 2.

เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ดินกำเนิด หรือสถานะทางสังคม¹

นักคิดที่ยิ่งใหญ่ตั้งแต่สมัยของพลาโตถึงลอจ (Plato, Lodge) ชาวซึ่งถึงความสำคัญของวัยเด็กทั้งสิ้น และในศตวรรษปัจจุบันนักจิตวิทยาทดลองเน้นการศึกษาที่ส่งเสริมความสนใจให้แก่เด็กในวัยก่อนเข้าเรียนเป็นอย่างมาก² ซีเบล (Robert L. Ebel) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัยเด็กไว้ว่า

เด็กเป็นผู้ครอบครองความสำคัญแห่งโลกปัจจุบัน ความผาสุกทางร่างกายและจิตใจของเด็กเป็นสิ่งที่พ่อแม่ผู้ปกครองตลอดจนสังคม จะก่อให้เกิดความสำคัญก่อนสิ่งอื่นใด คำทำนายซึ่งกล่าวไว้เมื่อ 60 ปีก่อน (โดยมอนเตสซอรี) ที่ว่าศตวรรษนี้จะเป็นศตวรรษของเด็กนั้น ได้เป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปแล้ว³

ซัยยงศ์ พรหมวงศ์ ได้อ้างถึง พลาโต (Plato) นักปรัชญาเมธีชาวกรีก ซึ่งได้ให้ความสำคัญของวัยเด็กว่า "การเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญที่สุดของงานทุกชนิด การเริ่มต้นงานชีวิตก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเริ่มงานชีวิตของเด็กเล็ก ซึ่งเป็นระยะที่จะเพาะอุปนิสัยของเด็กเอง ..." ⁴ นอกจากนี้พลาโตยังได้ให้ทัศนะว่าสังคมจะต้องรับผิดชอบในการจัดการศึกษาแก่เด็กในวัยนี้ด้วย⁵

¹ เอกสารพระราชดำริสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแก่เด็กทั้งโลก เนื่องในโอกาสปีเด็กสากล พุทธศักราช 2522, หน้า 8 - 10.

² มาเรียน แอล ฟาร์เก้ และจอห์น ซี แอนเคอร์สัน, การเลี้ยงดูและการอบรมเด็ก, แปลโดย ปราวณี สวัสดิ์สวัสดิ์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2518), หน้า 2.

³ Robert L. Ebel, "Early Childhood Education," Encyclopedia of Educational Research 14 (1960), p. 318.

⁴ ซัยยงศ์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล, หน้า 25.

⁵ Hazel M. Lambert, Teaching the Kindergarten Child (New York : Harcourt Brace, 1958), p.1.

จันทมาศ ชื่นบุญ โคธางถึง รูสโซ (John Jacques Rousseau) นักการศึกษาคนสำคัญชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้ทำให้เห็นถึงความสำคัญของวัยเด็กว่า "ประสบการณ์ในคอนแรกเริ่มของชีวิต (ประมาณ 0 - 3 ขวบ) เป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของบุคคลนั้น ๆ มาก..."¹

อีเบล โคธางถึง กีเซล (Arnold Gesell) ในงานเขียนของเขาว่า "ในช่วงก่อนวัยเรียน ซึ่งอยู่ในระยะเวลา 6 ปีแรกของชีวิตนั้น นับได้ว่าเป็นความสำคัญทางด้านการพัฒนาการยิ่งกว่าในวัยอื่น ๆ ทั้งหมด"² ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของบลูม (Benjamin S. Bloom) ซึ่งได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบเกณฑ์ภาคขาว (I.Q.) ระหว่างเด็กที่ถูกกีดกันทางวัฒนธรรม (Culturally Deprived Children) กับเด็กที่มีสภาพแวดล้อมสมบูรณ์ทางวัฒนธรรม (Culturally Abundant Children) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

ผลที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาอันยาวนานทั้งสี่ระหว่างเด็กที่ถูกกีดกันทางวัฒนธรรม และเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์จะมีประมาณ 20 หน่วย I.Q. ความแตกต่างที่เกิดขึ้นนี้วัดได้จากความคาดหวังในคานส์กอม และการศึกษาเล่าเรียน โดยเกิดขึ้นในระยะตั้งแต่แรกเกิด จนถึงอายุ 4 ขวบ 10 หน่วย I.Q. และตั้งแต่อายุ 4 ขวบ ถึง 8 ขวบ อีก 6 หน่วย I.Q. ส่วนในระยะวัยเรียนตั้งแต่ 8 ขวบ ถึง 17 ขวบ มีผลทำให้เกิดความแตกต่างเพียง 4 หน่วย I.Q. เท่านั้น³

ในปี ค.ศ. 1964 บลูมได้พิมพ์รายงานผลงานวิจัยของเขาในหนังสือชื่อ "ความมั่นคงและเปลี่ยนแปลงในบุคลิกของมนุษย์" (Stability and Change in Human Characteristics) หนังสือเล่มนี้ได้นำให้นักการศึกษาหลาย ๆ ท่านที่มีชื่อเสียง

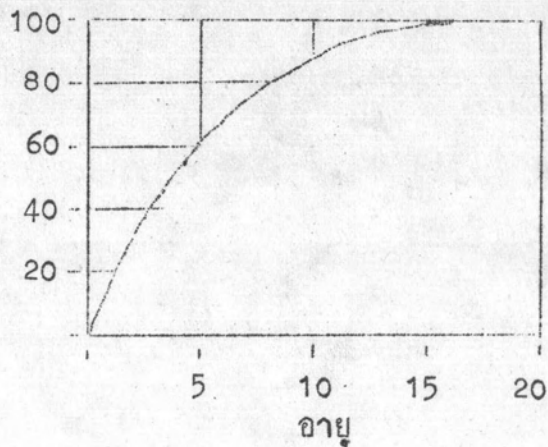
¹รูสโซ อ้างใน จันทมาศ ชื่นบุญ และคณะ, จิตวิทยาเด็ก (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การซื้อและการขายแห่งประเทศไทย, 2515), หน้า 2.

²กีเซล อ้างใน Robert L. Ebel, "Early Childhood Education," p.319.

³Fred M. Hechinger, Pre-School Education Today (New York: Doubleday, 1966), p.4.

ในเรื่องการพัฒนาของเด็กในระยะเริ่มแรกมีความเชื่อมั่น และเข้าใจว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิด จนถึง 4 ขวบ จะพัฒนาค่านสติปัญญาได้ถึงร้อยละ 50 และจาก 4 - 8 ขวบ จะพัฒนาเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 30 และที่เหลือคือ ร้อยละ 20 จะอยู่ในช่วง 8 ถึง 17 ปี จะเห็นว่าสติปัญญา ของมนุษย์มากกว่า 3 ใน 4 จะได้รับการพัฒนาเมื่อเด็กอายุได้ประมาณ 9 ปี¹ (ดังภาพที่นำมาแสดงให้เห็นข้างล่างนี้)²

ร้อยละของสติปัญญา

ผลจากการศึกษาค้นคว้าของบลูมทำให้เห็นถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัยและช่วยให้นักการศึกษาทั้งหลายได้เข้าใจว่าทำไมเงิน 1 เหรียญ ที่จ่ายเพื่อชดเชยความเสียหาย ค่าการศึกษาในระยะแรกของเด็ก จึงมีค่ามากกว่าเงิน 10 เหรียญ ที่จะมาใช้จ่ายเพื่อแก้ปัญหาเด็กในระยะที่เขาเติบโตขึ้น จึงเป็นเหตุผลที่พอจะเชื่อถือได้ว่า เด็กในระยะเริ่มแรก ถ้าไม่ได้รับการพัฒนาในค่านสติปัญญาอย่างถูกต้องแล้ว ความสามารถในการเรียนรู้จะ ถูกยับยั้ง พัฒนาการที่ควรจะเป็นต่อไปเรื่อย ๆ ก็อาจจะสะดุดชะงักลงอย่างน่าเสียดาย เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนก็ยิ่งจะมีแนวโน้มที่จะประสบกับความล้มเหลวในทางการศึกษา

¹Richard Wynn, Chris A. De Young and Joanne Lindsay Wynn, American Education (New York: McGraw-Hill Book Co., 1977), p.112.

²Benjamin S. Bloom, Stability and Change in Human Characteristics (New York : Wilcy, 1964), p. 136.

และการปรับคนให้เข้ากับสภาพสังคมที่แวดล้อมเขาอยู่¹

มอร์ (O.K. Moor) แห่งมหาวิทยาลัยพิทส์เบิร์กได้ชี้ให้เห็นว่า "เด็กอายุระหว่าง 2 - 5 ปี เป็นช่วงที่มีความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด และมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาทางด้านสติปัญญามากที่สุด ..."²

แบลงเคินชิพและคณะ (Alden H. Blankenship) กล่าวว่า กระบวนการเจริญเติบโตในระยะ 6 ปีแรกของชีวิต จะเป็นพื้นฐาน และเป็นเกณฑ์กำหนดแบบของสุขภาพ และการปรับตัวในอนาคต ขบวนการปรับตัวอย่างเป็นระเบียบจะช่วยให้เด็กมีสุขภาพและการปรับตัวที่ดีและเป็นบุคคลที่พึงปรารถนาในวันหน้า³

เฮฟเฟอร์แมน (Helen Hefferman) ได้กล่าวถึงความสำคัญของช่วงปฐมวัยว่า "ไม่มีช่วงเวลาของการพัฒนาในช่วงใดที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วเท่านี้แก่เด็กในด้านของภาษา ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนทัศนคติอันจะเป็นรากฐานที่มั่นคงต่อการสร้างบุคลิกภาพ..."⁴

บี. มาลากุล ได้อ้างถึงเบคอน (Bacon) นักปรัชญาเมธี และนักปรัชญาทางวิทยาศาสตร์คนหนึ่งของอังกฤษ ซึ่งได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญของวัยเด็กว่า

001644

¹Richard Wynn, Chris A. De Young and Joanne Lindsay Wynn, American Education, p.112.

²Ibid.

³Alden H. Blankenship, John T. Gunning and Josephine B. Welfe, A Kindergarten Guide (Gary, Indiana : Gary Public School, 1950), p.27.

⁴Helen Hefferman, Guiding the Young Child Kindergarten to Grade Three (Boston : D.C. Health, n.d.), p.2.

"คนส่วนน้อยมระวังคนไม่ชอบมากที่สุด"¹

นักจิตวิเคราะห์ที่สำคัญ ซิกมุนด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้ทำให้เห็นถึงความสำคัญของประสบการณ์ในวัยเด็ก อันจะมีผลโดยตรงต่อลักษณะพัฒนาการ และบุคลิกภาพของมนุษย์ในวัยที่โตขึ้น เป็นผู้ใหญ่กว่าช่วงอายุที่มีความสำคัญอย่างยิ่งคือ ช่วงอายุในวัยเด็ก²

ประมวล ดิกคินสัน ได้อ้างถึงคำกล่าวของฟรอยด์ที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของวัยเด็กว่า "วัยเด็กเป็นวัยที่ก่อสร้างบุคลิกภาพของคนเรา และเป็นวัยหลักแห่งชีวิตจิตใจ..."³ ฟรอยด์เชื่อว่าบุคลิกภาพของผู้ใหญ่จะก่อตัวขึ้นมาในช่วง 5 ปีแรกของชีวิต และพบว่าสาเหตุแห่งอาการป่วยทางจิตทั้งหลายเริ่มมาตั้งแต่วัยเด็ก⁴

ฮอล (Calvin S. Hall) ได้อ้างถึง แอดเลอร์ (Alfred Adler) ในหนังสือที่เขาเขียนว่า "เด็กแต่ละคนจะมีเอกลักษณ์ของตนเองในค่านิยมนิสัยใจค การประพฤติปฏิบัติ และแต่ละคนจะพัฒนาวิถีชีวิต (Life-Style) ของตนเอง"⁵ ในเรื่อง

¹ม.ล.ปิ่น มาลากุล, หลักการศึกษาศาสตร์ (พระนคร: โรงพิมพ์โรงเรียนพาณิชยการ, 2506), หน้า 158.

²จันทมาศ ชื่นบุญ และคณะ, จิตวิทยาเด็ก, หน้า 224.

³ประมวล ดิกคินสัน, วัยแรกวัยหลัก (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพินทยา, 2520), หน้า 5.

⁴Duane Schultz, Theories of Personality (Monterey: Brook/Cole, 1976), p.38.

⁵Calvin S. Hall and Gardner Lindzey, Theories of Personality (New York : John Wiley and Sons, 1968), p.118.

ของชีวิตนี้ แอลเดอร์เชื่อว่า จะพัฒนาตั้งแต่เด็กอายุราว 4 ถึง 5 ขวบ โดยที่ความรู้สึก
ทัศนคติ และความเชื่อนั้นจะก่อรูปอย่างเด่นชัดแล้วตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งไม่มีทางเปลี่ยนแปลง
เป็นอย่างอื่นได้เลย¹

จะเห็นว่าทฤษฎีของแอลเดอร์ มีส่วนคล้ายคลึงกับฟรอยด์ ในแง่ที่ว่าทั้งสองต่าง
ก็เน้นถึงความสำคัญในระยะแรกของชีวิตในอันที่จะส่งผลไปถึงบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่

กอร์ดอน (Ira J. Gordon) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ "การศึกษาสำหรับเด็ก
ปฐมวัย" ที่เขาได้เขียนขึ้น โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเด็กตั้งแต่อายุ

เมื่อไม่นานมานี้ จุดเน้นของการสำรวจ และการศึกษาคนกว่าวิจัย ซึ่งกระทำ
โดยนักจิตวิทยา นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญโรคเด็ก นักจิตวิทยาเด็ก นักมนุษย
วิทยา นักโภชนาการ ตลอดจนบุคคลในวงการอื่น ๆ ได้ชี้ให้เห็นจุดที่เด่นชัด
ถึงผลของการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ ปีแรก ๆ แห่ง
ช่วงชีวิตในวัยเด็ก จะเป็นช่วงเวลาที่ย่างกายและสติปัญญา เจริญเติบโต
อย่างรวดเร็วที่สุด ไม่มีช่วงเวลาใดในชีวิตของเขาจะมีความรู้สึกที่ไวและ
สนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมโดยรอบเท่านี้ ถัดจากเวลาที่อายุครบถ้วนแล้วเขาจะ
เป็นสิ่งแวดลุมที่ดี ก็จะช่วยส่งเสริมและขยายพัฒนาการของเขาให้กว้างไกล
ออกไป แต่หาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมนั้นคอยประโยชน์ หรือเป็นไปในทางที่
ก่อให้เกิดการทำลายล้าง ก็จะส่งผลในทางลบต่อสติปัญญา แรงกระตุ้น ความ
สามารถในการเรียนรู้ ตลอดจนความเข้าใจในตนเอง มนุษย์สัมพันธ์และอื่นๆ
ในเวลาต่อมา²

มูเคอร์จิ (Rose Mukerji) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัยเด็กในวาระการ
ประชุมที่ไฮเดอราบาดประเทศอินเดีย ปี ค.ศ. 1968 ดังนี้ "ปีแห่งชีวิตปฐมวัย จะเป็นปี
รากฐานของการที่เด็กจะเริ่มเข้าใจตนเองในค่านที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม และเป็น

¹Duane Schultz, Theories of Personality, p.55.

²Ira J. Gordon, Early Childhood Education (Chicago : The
National Society for the Study of Education, 1972), pp.2-3.

ปีเริ่มต้นของพัฒนาการทางคำสติปัญญาอันจะเป็นพื้นฐานทางคำภาษา และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์..."¹

บทประพันธ์ของ มิสทรีล (Gabriela Mistral) กวีชาวชิลีซึ่งชนะรางวัลโนเบลได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของวัยเด็กไว้อย่างน่าฟังและกินใจดังนี้

We are guilty errors and many faults
 But our worst crime is abandoning the child,
 Neglecting the fountain of life.
 Many of the things we need can wait
 The child can not
 Right now is the time his bones are being formed
 His blood is being made,
 And his senses are being developed.
 To him we cannot say "Tomorrow".
 His name is "Today".²

บุคคลสำคัญ และนักการศึกษาของไทยหลายท่านที่ได้อ้างถึงถึงความสำคัญของวัยเด็กได้แก่

¹ Indian Association, "Cognitive Development and Pre-School Education," (Report of the Fourth Annual Conference of Indian Association for Pre-School Education, held at Hyderabad from 21st to 23rd Dec., 1968), p.41.

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการศึกษาวិเคราะห์ผลงานวิจัยและบริการดูแลและการศึกษาของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศไทย เอเชีย, นิวซีแลนด์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, [ม.ป.ป.]), หน้า 6.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงมีพระราชดำรัสถึงความสำคัญของวัยเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูเนื่องในปีเด็กสากล พุทธศักราช 2522 ดังต่อไปนี้

... เด็กเป็นผู้ที่จะได้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างต่อจากผู้ใหญ่ รวมทั้งภาระรับผิดชอบในการธำรงรักษาความผาสุกของประชากรในโลก ดังนั้นเด็กทุกคนจึงสมควรและจำเป็นที่จะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้องและเหมาะสมไม่ว่ามีความสามารถสร้างสรรคประโยชน์ทาง ๆ พร้อมทั้งการฝึกหัดชักเสลดูความคิดจิตใจให้ประณีต ใฝ่รู้ร้ทสามัคคีในคุณความดี มีความประพฤติเรียบร้อย สุจริต และมีปัญญาดลาค แจมใสในเหตุในผล...¹

ในบทความ "สตูดี้เด็ก ๆ" ของเสฐียรโกเศศ มีสาระสำคัญของเนื้อหาที่ท่านผู้เขียนต้องการชี้ให้เห็นความสำคัญของวัยเด็ก และรวมไปถึงแนวทางให้การศึกษาที่ถูกต้องแก่เด็กอีกด้วย ดังเช่น ที่กล่าวไว้ในตอนหนึ่งว่า "...มนุษย์เป็นสัตว์ที่เชื่อง ถ้าได้รับการศึกษาถูกที่ก็เป็นสัตว์ที่น่ารักที่สุด แต่ถ้าให้การศึกษาไม่พอ ก็จะเป็นลูกหลานหว่านเครีของ โลกอย่างป่าเถื่อนร้ายที่สุด" และอีกตอนหนึ่งก็กล่าวไว้ดังนี้

... การสลักทำให้เป็นรูลวดลายโค้งงดงามฉนใด ก็เปรียบได้ก้วยการสลักความคิดความอ่าน และความรูสึกซึ่งมีอยู่ในดวงจิตของเด็ก ๆ ฉนนั้น การอบรมสั่งสอนเด็ก ๆ ให้บังเกิดลวดลายที่สวยงามคือ คุณสมบัตินั้นในดวงจิตจุนคิดเป็นอุปนิสัยสันคานนั้บว่า เป็นศิลปะอันยอดเยี่ยมใน โลกนี้ การขยที่สลักในเมื่อเด็กใดสลักทำเอาไว้วกยดี ก็จะมีสืบคยไม่ลบเลือนไปคคคคคชีวิต...²

¹ "เอกสารพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แก่เด็กชาวโลก เนื่องในโอกาสปีเด็กสากล พุทธศักราช 2522," หน้า 1.

² เสฐียรโกเศศ, "สตูดี้เด็ก ๆ," วารสารสตูดี้เด็ก ๆ 1 (มิถุนายน 2477) .: 89 - 107, อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการศึกษาวิเคราะห์ผลงานวิจัยและบริการดูแลและการศึกษาของเด็กระดับก่อนประถมในประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา, หน้า 1.

เอกวิทย์ ณ ถลาง ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัยเด็กในการบรรยายพิเศษ
ณ ศูนย์วัสดุการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

...นักจิตวิทยาบอกว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ขวบ นั้น ถือว่าเป็น Most Information Year เป็นช่วงอายุที่สำคัญที่สุดของชีวิต ถ้าวางนี้ได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี ถูกดูแลลักษณะใ้รับการดูแลกลมเกลี้ยงดีเยี่ยมตั้งแต่ต้นไปถูกทางจะเป็นการเตรียมความพร้อมให้เป็นคนเก่งกลดามากขึ้น ...¹

ดวงเคื่อน พันธุมนาวิน ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัยเด็ก และอิทธิพลของสิ่ง
แวดล้อมว่า

ในช่วงชีวิตที่มนุษย์กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วนั้น สังคมและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อจิตใจของมนุษย์เป็นอย่างมาก ในอันที่จะเพาะนิสัย บุคลิกภาพ และทัศนคติของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ฉะนั้นในช่วงอายุหนึ่งขวบถึงสามขวบ ซึ่งเป็นเวลาที่ทารกกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุดนั้น สภาพและสิ่งแวดล้อมขณะที่ยุคนี้เป็นทารก ย่อมจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาลักษณะจิตใจของบุคคล และอาจมีผลที่คงทนไปตลอดชีวิตของบุคคลนั้น²

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้ให้ความสำคัญของวัยเด็กไว้ว่า

...นักจิตวิทยาพัฒนาการยอมรับกันว่า เด็กอายุ 0 - 6 ขวบ เป็นระยะที่เด็กเกิดการเรียนรู้ไ้มากที่สุดในชีวิตมนุษย์ การเรียนรู้เหล่านั้นจะมีอิทธิพลต่อชีวิตภายหลังของเด็กเป็นอย่างยิ่ง ...³

¹ เอกวิทย์ ณ ถลาง, "แผนการศึกษาชาติ 2520 ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาก่อนประถมศึกษา," (บรรยายพิเศษ ณ ศูนย์วัสดุการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 1 สิงหาคม 2520), (อัสสาเนา) หน้า 1.

² ดวงเคื่อน พันธุมนาวิน, "วิธีอบรมเลี้ยงดูลักษณะเด็กไทย ตอนที่ 1 ลักษณะที่เลือกการพัฒนาประเทศ," วารสารทศวรรษศาสตร์ 19(กุมภาพันธ์ 2519) : 34.

³ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล, หน้า 8.

จึงอาจกล่าวได้โดยสรุปว่า ช่วงชีวิตปฐมวัยนับว่าเป็นช่วงที่สำคัญยิ่งของชีวิต เป็นช่วงที่พัฒนาการทุกอย่างเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านร่างกาย สารมณ์ และสติปัญญา การพัฒนาเด็กในช่วงวัยนี้จะเป็นการวางพื้นฐานทาง ค่านิยม จิตใจ อุดมคติ และความสามารถซึ่งจะมีผลต่อไปถึงอนาคตของเด็ก และของชาติในที่สุด ดังนั้น การพัฒนาเด็กในช่วงนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นพื้นฐานของการพัฒนาชาติโดยแท้

ความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

อภัย จันทวิมล กล่าวไว้ว่า

เคยมีผู้ให้ข้อสังเกตว่า เทคนิคในการจัดการศึกษาชั้นต่ำสุด มีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด และยิ่งสูงขึ้นการเปลี่ยนแปลงก็จะน้อยลงทุกที ตามแนวความคิดนี้ เทคนิคในการจัดการศึกษาที่มีการพัฒนามากที่สุด ก็การศึกษาชั้นอนุบาล... อาจกล่าวได้ว่า ความเจริญก้าวหน้าในเรื่องการศึกษาอนุบาล เป็นเครื่องวัดความเจริญของชาติบ้านเมืองส่วนหนึ่ง ประเทศใดมีการศึกษาอนุบาลเจริญก้าวหน้า เป็นปึกแผ่น การศึกษาในระดับอื่น ๆ ของประเทศนั้นก็ย่อมเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย¹

เบญจมา แสงมณี ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาก่อนวัยเรียนตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูไว้ดังนี้

ทุกยุคทุกสมัยเด็กเล็ก ๆ จะได้รับการเลี้ยงดูอย่างอบอุ่นเสมอมา โดยที่ผู้ใหญ่จะเข้าใจหลักการศึกษาหรือไม่ก็ตาม สิ่งผู้ใหญ่ พ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ปราบปรามสำหรับลูกหลานก็คือ อยากรให้เขาเติบโตเป็นคนดี มีเงินทองทั้งลากยศ สรรเสริญ แต่สิ่งที่จะให้เด็กถึงจุดปรารถนาของผู้ใหญ่ไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำได้ง่ายนัก การปลูกฝังอบรมเด็กนั้นจะต้องประกอบด้วยขั้นตอนหลักการ

¹ อภัย จันทวิมล, "จงก้าวหน้าไปเด็ก," ใน พ่อแม่และครูฉบับวันเด็ก 2503 (พระนคร: โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์, 2506), หน้า ก.

และวิธีปฏิบัติอย่างละเอียดรอบคอบ ผู้ที่ทำหน้าที่ปลูกฝังอบรมสั่งสอนจะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ เข้าใจความหมายอย่างแท้จริง จักชั้นตอนใดถูกต้อง และมีวิธีการโดยเฉพาะ จึงจะสามารถ นำเด็กไปสู่เป้าหมายได้¹

ฯชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้ให้ความสำคัญของการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนว่า "การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการพัฒนาการ และกระบวนการเรียนการสอน เพื่อ เป็นพื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิตของเด็ก เป็นความสำคัญในระยะต้นของชีวิต..."²

เอกวิทย์ ณ ถลาง กล่าวว่า "...เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า การจัดการศึกษาก่อน 6 ขวบ หรือก่อนการศึกษาก่อนมัธยม มีความสำคัญต่อชาติ ถ้าจัดการเรื่องอบรมเลี้ยงดู ก่อนวัยเรียนได้สำเร็จ จะเป็นเครื่องหมายประกันพื้นฐานที่ดีในการจัดการศึกษาช่วงต่อๆ มา"³

คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา ได้กล่าวถึงความสำคัญและจำเป็นของการจัด ประสพการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ดังต่อไปนี้

การจัดประสพการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นรากฐานอันจำเป็น และสำคัญยิ่ง ในการพัฒนาบุคคลและสังคม เพราะกระบวนการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ เป็น กระบวนการสืบเนื่องกันเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เป็นการศึกษา ตลอดชีวิตของแต่ละบุคคล และมีอิทธิพลต่อการปรับตัวในสังคม เด็กเป็น ทรัพยากรซึ่งยังประโยชน์ให้แกชาติอันสูงสุด เพื่อขจัดความไม่เสมอภาคใน

¹ เบญจมา แสงมณี, "ศูนย์เด็กในความฝัน," ใน ที่ระลึกเกษียณราชการกระทรวงศึกษาธิการ (พระนคร : โรงพิมพ์โรงเรียนเนติศึกษา, 2518), ไม่มีเลขหน้า.

² ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นวัตกรรมการศึกษาและการสอนระดับ อนุบาล, หน้า 8.

³ เอกวิทย์ ณ ถลาง, "แผนการศึกษาชาติ 2520 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ก่อนวัยเรียน," (อัครสำเนาะ) หน้า 1.

ฐานะของบุคคล และเพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่เด็กทุกคน ไม่ว่าปกติหรือผิดปกติ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด ไม่ว่าจะเชื้อชาติ ศาสนา และมีฐานะในระดับใดในสังคมควรถือเป็นนโยบายที่จะส่งเสริมให้มีการดำเนินการจัดประสบการณ์และการศึกษานอกโรงเรียนอย่างกว้างขวางและรีบด่วน ทั้งกำหนดเป้าหมายไว้อย่างชัดเจน โดยไม่ถือการศึกษาของเด็กระดับนี้ว่าเป็นเพียงการแก้ปัญหาสังคมเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น¹

อีเบล กล่าวว่า "ผลการศึกษาค้นคว้าวิจัยในปัจจุบันได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงความเห็นที่สอดคล้องของท้องถิ่นในเรื่องของความสำเร็จในวัยเด็ก และความสำคัญของการที่จะจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย"²

จากการสัมมนาถึงปัญหาและทิศทางของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยที่ยุโรปเมื่อไม่นานนี้ ได้มีข้อความที่แสดงถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า "การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรจะเป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งสำหรับเด็กทุกคนในเรื่องของประสบการณ์ ซึ่งจะเกิดขึ้นในช่วงแรกของชีวิต และควรจัดให้แก่เด็กทุกคน ไม่ว่าเขาจะมีสภาพทางสังคมและพื้นฐานการศึกษาเช่นไรมาก่อนก็ตาม"³

เบอร์ตัน (Minnie Perrin Berton) ได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาสำหรับเด็กวัยนี้ว่า "การจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนให้แก่เด็ก นับว่าเป็นการให้ความคุ้มครองป้องกันในคามสังคม จิตใจ และสติปัญญาแก่เด็กในอนาคต เปรียบได้

¹คณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา, การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม: โครงสร้างเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ ([ม.ป.ท.] , 2521), หน้า 6.

²Robert L. Ebel, "Early Childhood Education," p.318.

³WCOTP, "Social and Education Aspects of Early Childhood Education," (Report of a WCOTP European Seminar Pau, 19-24 April 1977), p.10.

กับวัคซีนที่สร้างภูมิคุ้มกันให้แกร่างกายเพื่อป้องกันจากโรคภัยไข้เจ็บ และช่วยเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรง¹

นโยบายของการจัดการศึกษาสำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ยังได้ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ดังที่เฮเซล เอฟ แก็บเบิร์ต (Hazel F. Gabbard) กล่าวไว้ว่า "จากการเริ่มต้นที่ดีในโรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery School) และโรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) เป็นสิ่งที่ได้รับการยกย่องว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการศึกษาระดับประถม และถือว่าเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งของระบบโรงเรียนในอเมริกา"²

ในเดือนพฤษภาคม 1966 EPC (Educational Politics Commission) ของสหรัฐอเมริกาได้แถลงการณ์เกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย และมีใจความตอนหนึ่งกล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยไว้ว่า

หัวใจสำคัญของการศึกษาในระยะเริ่มแรกก็คือ การที่จะช่วยให้สติปัญญาของเด็กได้รับการพัฒนา เพราะเด็กที่เพิ่งไ้ครูจักอยู่กับโลกภายนอก ทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวของเขาจะกลายเป็นสิ่งใหม่ที่เขาจะได้เรียนรู้ เช่น โลกของธรรมชาติ โลกของการเล่น โลกของตัวเอง และโลกของเด็กอื่น ๆ ที่จริงก่อนที่เด็กจะเขามาอยู่ในโรงเรียนนั้น เด็กได้รับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาบ้างแล้ว แต่โรงเรียนจะช่วยทำให้ประสบการณ์ของเด็กขยายกว้างออกไปอีก นอกจากการพัฒนาทางคานสติปัญญาแล้ว ประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับในช่วงปฐมวัยจะช่วย

¹ Minnie Perrin Berton, Kindergarten : Your Child's Big Step (New York : E.P. Dutton, 1959) , p.30.

² Hazel F. Gabbard, Status and Trends in Early Childhood Education : Those First School Years (New York : National Education Association, 1960), p.3.

พัฒนาทางด้านอารมณ์ของเด็กแต่ละคนด้วย กล่าวคือจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึก
ที่มั่นคงปลอดภัย รู้จักการยกย่องนับถือตนเอง และที่สำคัญก็คือ ทำให้เด็กมีความ
รู้สึกว่าเขาได้ประสบความสำเร็จบางอย่าง เมื่อเขามาอยู่ในโรงเรียน
นั่นคือการที่เขาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง และช่วยผู้อื่น เขาจะเกิดความรู้สึกว่า
ตัวเองเป็นที่ยอมรับและมีคุณค่า ดังนั้นการศึกษาในระดับนี้จึงนับว่ามีความสำคัญ
ยิ่ง และควรจะเป็นส่วนหนึ่งของวัยเด็ก เพราะว่าสิ่งที่เด็กได้รับในช่วงแรกจน
ถึง 6 ปี จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเป็นอย่างมาก และเป็นรากฐานสำคัญต่อ
การเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น¹

เกิดเซลส์ (J.W. Getzels) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย
ไว้ว่า

การศึกษาระยะนี้มีความสำคัญแก่เด็กมาก เนื่องจากเป็นวัยที่เด็กจะคงเรียนรู้
ว่าเขาจะเรียนอะไร (Learns to Learn) เป็นระยะขั้นพื้นฐานที่เด็กจะ
สรรหาวงเล็บมือทุกอย่างที่จะใช้สำหรับการเรียนรู้ในระดับต่อไป การศึกษาใน
ระดับนี้คลุมเคลว กล่าวคือไม่สามารถจัดการศึกษาให้แก่เด็กได้ ก็จะทำให้การเรียน
ไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน²

ฟรอสต์ (Joe L. Frost) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนว่า
"เด็กที่มีอายุย่างเข้า 4 ขวบทุกคน ควรที่จะมีโอกาสได้เข้าโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผล
การศึกษาค้นคว้าวิจัยได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ช่วงอายุ 4 - 5 ปี แรกของชีวิตเด็ก
เป็นช่วงเวลาที่มีความเจริญของทางด้านร่างกาย และจิตใจ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุด
นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกที่ไวมากต่ออิทธิพลของสิ่งแวดล้อมภายนอก"³

¹ Joe L. Frost, Early Childhood Education Rediscovered,
(New York : Holt, Rinehart and Winston, 1977), p.7.

² Ibid., p.3.

³ Joe L. Frost, Early Childhood Education Rediscovered,
p.5.

เพลตตาลดซซี (Johann Heinrich Pestalozzi) ได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยว่า "เด็กทุกคนเปรียบเสมือนดอกไม้ตูมที่ยังไม่เบ่งบาน การศึกษาจะเป็นขบวนการในการที่จะคอยระวังเผื่อทำให้เด็กพัฒนาในเวลาต่อมา"¹

สรุปได้ว่าหน้าที่ความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ของการศึกษาในช่วงปฐมวัย จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ถึงวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมความมั่งคั่งของเขาคือให้เป็นรูปแบบขึ้นมาโรงเรียนสำหรับเด็ก ๆ เหล่านี้ นับว่าเป็นโรงเรียนแรกที่จะสร้างเด็กเพื่อชีวิตในภายภาคหน้า นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องที่จะชี้ให้เห็นว่าเด็กได้รับการเริ่มต้นที่ดีแล้วหรือไม่เพียงใด ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การให้การศึกษาระดับปฐมวัยมีความสำคัญต่อการปูพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์ ซึ่งแฮมมอนด์ และคณะ (Sarah Lou Hammond et al) เน้นถึงความสำคัญของการศึกษาระดับนี้ว่า "ความรับผิดชอบอันใหญ่หลวงที่โรงเรียนและครูมีต่อเด็กนั้น ย่อมนำไปสู่ความหวังในอนาคต"²

¹Hazel M. Lambert, Teaching the Kindergarten Child, p.4.

²Sarah Lou Hammond et al., Good Schools for Young Children (New York : Macmillan, 1963), p.3.

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ศุภลักษณ์ วสันติวงศ์¹ ได้ศึกษาเปรียบเทียบการจัดและดำเนินงานระหว่างโรงเรียนอนุบาลของเอกชน กับ โรงเรียนอนุบาลของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนอนุบาลของเอกชน มีครูประจำชั้นที่ขาดคุณสมบัติทางการศึกษาอนุบาลเป็นจำนวนมาก แต่ทั้งครูโรงเรียนของเอกชนและของรัฐต่างก็มีประสิทธิภาพในการทำงานสูง การจัดการเรียนการสอนของเอกชนจัดให้นักเรียนเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับทักษะทาง เลขคณิต และภาษา มากกว่าส่วนของรัฐจัดให้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ จะเรียนวิชาทักษะก็เพียงเล็กน้อย

พิชัย สันตภิรมย์² ได้ศึกษาการใช้อุปกรณ์การสอนของครูอนุบาลโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากครูอนุบาลจำนวน 200 คน ผลการศึกษาปรากฏว่า โรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่เปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 เพียงชั้นละ 1 ห้องเรียน ครูส่วนใหญ่มีอุปกรณ์ไม่เพียงพอ แต่ก็ได้ตระหนักถึงคุณค่า ความสำคัญ และความจำเป็นของอุปกรณ์การสอน นอกจากนี้ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในการผลิต การใช้อุปกรณ์ มีวุฒิครูต่ำ ทั้งไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเรื่องการผลิตและ การใช้อุปกรณ์การสอนมาก่อน

¹ศุภลักษณ์ วสันติวงศ์, "เปรียบเทียบการจัดและดำเนินงานระหว่างโรงเรียนอนุบาลของเอกชน กับ โรงเรียนอนุบาลของรัฐ," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514)

²พิชัย สันตภิรมย์, "การใช้อุปกรณ์การสอนของครูอนุบาลโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร," (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516)

เฉลิมพล คันสกุล¹ ได้ศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของ เด็กก่อนวัยเรียนในเขตการศึกษา 3 โดยศึกษาจากเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 1 - 2 จำนวน 90 คน ใช้แบบทดสอบสติปัญญา (Stanford Binet Form L.M.) แบบทดสอบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของพ่อแม่ ระดับอาชีพของพ่อแม่ และวิธีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน จะมีสติปัญญาและความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่างกัน สติปัญญาและความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไม่มีความสัมพันธ์กับเพศของเด็ก แต่สติปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ศรีวรรณ มากฐ² ศึกษาเปรียบเทียบสุขนิสัยของเด็กก่อนเข้าเรียนตามสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันในจังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาจากเด็กวัยก่อนเรียนที่มีอายุ 4-6 ขวบ และอยู่กับบิดามารดาในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นเด็กที่เข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลแล้ว 30 คน และยังไม่ได้เข้าเรียนอีก 30 คน ใช้แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูเด็กและรายละเอียดส่วนตัวของบิดามารดา กับแบบสอบถามเพื่อใช้ในการสังเกตและสัมภาษณ์สุขนิสัยเด็กวัยก่อนเข้าเรียน ผลการศึกษาพบว่า กรณีที่ไม่คำนึงถึงสถานภาพการเข้าเรียนของเด็ก เด็กที่บิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และมารดามีสภาพการทำงานต่างก็มีสุขนิสัยไม่แตกต่างกัน เด็กที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจ จำนวนบุตรและระดับการศึกษาต่างกันมีสุขนิสัยแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กเฉพาะกลุ่มที่

¹เฉลิมพล คันสกุล, "พัฒนาการทางสติปัญญาและการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเด็กก่อนวัยเรียนในเขตการศึกษา 3," (ปริชญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521)

²ศรีวรรณ มากฐ, "การศึกษาเปรียบเทียบสุขนิสัยของเด็กวัยก่อนเข้าเรียนตามสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันในจังหวัดพิษณุโลก," (ปริชญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521)

เข้าเรียนในโรงเรียน และเฉพาะกลุ่มที่ยังไม่เข้าเรียนตามสภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน
ในด้านการอบรมเลี้ยงดูฐานะทางเศรษฐกิจ จำนวนบุตรของบิดามารดา ระดับการศึกษา
ของบิดามารดา ปรากฏว่า มีคุณสมบัติไม่แตกต่างกัน

เกษมสุข เณดียวศักดิ์¹ ศึกษาความเชื่อของบิดามารดาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
และความกลัวของเด็กก่อนวัยเรียนใน 4 จังหวัดภาคใต้ โดยศึกษาจากบิดามารดาและเด็ก
ก่อนวัยเรียนจำนวนอย่างละ 120 คน จาก 4 จังหวัดภาคใต้ ใช้แบบสอบถามความเชื่อ
เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนและรูปภาพทดสอบความกลัวของเด็กก่อนวัยเรียน
ผลการศึกษาพบว่าความกลัวของเด็กก่อนวัยเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความเชื่อเกี่ยวกับการ
อบรมเลี้ยงดู สถานภาพของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความเชื่อเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
เด็กก่อนวัยเรียน และเด็กหญิงมีความกลัวมากกว่าเด็กชาย

ปิยวรรณ วิรัชชัย² ใ้ศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงดู และสุขภาพอนามัย
ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยศึกษาจากมารดา และเด็กก่อนวัยเรียนกลุ่มละ 150 คน ในภาค
การศึกษา 5 โดยใช้แบบสอบถามความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลของมารดาในการเลี้ยงดูเด็ก
และแบบตรวจสุขภาพเด็กก่อนวัยเรียนเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษา
ปรากฏว่าความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลของมารดาในการเลี้ยงดู มีความสัมพันธ์กับสุขภาพของ
เด็กก่อนวัยเรียน และเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาที่มีความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลในการเลี้ยงดูเด็ก
จะมีสุขภาพดีกว่ากลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนที่มารดาที่มีความเชื่ออย่างไม่มีเหตุผลในการเลี้ยงดูเด็ก
นอกจากนี้ยังพบว่าความเชื่อของมารดาในการเลี้ยงดูเด็กขึ้นอยู่กับระดับการศึกษา อาชีพของ

¹เกษมสุข เณดียวศักดิ์, "ความเชื่อของบิดามารดาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและ
ความกลัวของเด็กก่อนวัยเรียนใน 4 จังหวัดภาคใต้," (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521).

²ปิยวรรณ วิรัชชัย, "การศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก และสุขภาพ
อนามัยของเด็กก่อนวัยเรียน," (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ ประสานมิตร, 2521)

มารดาบิดาและฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

จินตนา เปี่ยมเปีย¹ ได้ศึกษาเรื่องพัฒนาการทางภาษาคำนจำนวนถ้อยคำและความซับซ้อนของประโยคของเด็กก่อนวัยเรียนจากเด็กในเขตจังหวัดพิษณุโลก และสุโขทัย จังหวัดละ 2 อำเภอ เด็กชาย 62 คน เด็กหญิง 58 คน โดยใช้แบบสอบถามบิดามารดา รูปภาพและเทปบันทึกเสียง ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูง บิดามารดามีการศึกษาคือ และมีอาชีพรับราชการและค้าขาย และมีขนาดของครอบครัวเล็ก มีพัฒนาการทางภาษาทั้ง 2 ด้านดีกว่าเด็กที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ บิดามารดามีการศึกษาคือ ต่ำลงจนบิดามารดามีอาชีพอื่น และมีขนาดของครอบครัวใหญ่และเด็กที่มีอายุสูง เด็กหญิง และเด็กที่อยู่ในเมือง มีพัฒนาการทางภาษาทั้ง 2 ด้านดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อย เป็นเด็กชาย และเด็กที่อยู่ในชนบทตามลำดับ

กัลยา นาคเพชร² ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนในท้องที่ตำบลค้างพลู อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มารดามีทัศนคติที่ประเพณี และความเชื่อในการบริโภคแตกต่างกัน มีนิสัยในการบริโภคแตกต่างกัน เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ได้บริโภคอาหารปริมาณแตกต่างกัน นอกจากนี้เด็กที่มีอายุแตกต่างกัน บริโภคอาหารปริมาณแตกต่างกัน แต่เด็กที่มีอันดับที่เกิดแตกต่างกัน บริโภคอาหารไม่แตกต่างกัน

¹จินตนา เปี่ยมเปีย, "พัฒนาการทางภาษาคำนจำนวนและถ้อยคำและความซับซ้อนของประโยคของเด็กก่อนวัยเรียน," (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521)

²กัลยา นาคเพชร, "การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อภาวะโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียนในท้องที่ตำบลค้างพลู อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา," (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521)

ทวี สุรเมธี¹ ได้ศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียนใน จังหวัดชุมพร จากเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดชุมพร จำนวน 382 คน โดยใช้แบบทดสอบ วัดความพร้อมในการอ่าน ซึ่งประกอบด้วยความสามารถ 7 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มีสภาพครอบครัวแตกต่างกันในค่าเฉลี่ย และระดับการศึกษาของบิดา มารดา จำนวนพี่น้องและอันดับการเกิดของเด็ก รายได้ของครอบครัว การใช้สื่อมวลชน ตลอดจนที่ตั้งของครอบครัว มีความพร้อมในการอ่านแตกต่างกัน

อุไรวรรณ หงษ์เหมือน² ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนปัญญากับครรชนีภาวะ โภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนในสถานรับเลี้ยงเด็กในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษา จากเด็กอายุระหว่าง $2\frac{1}{2}$ - $4\frac{1}{2}$ ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันในกรุงเทพมหานคร จำนวน 81 คน จากสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน 4 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า ครรชนีภาวะ โภชนาการ โดยเฉพาะน้ำหนักและส่วนสูงมีความสัมพันธ์กับเขาวนปัญญาทุกกลุ่มอายุ เส้นรอบแขนมีความสัมพันธ์กับเขาวนปัญญาในช่วงอายุ 37 - 54 เคียน เส้นรอบศรีษะมีความสัมพันธ์กับเขาวนปัญญาในช่วงอายุ 37 - 42 เคียน เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจ และการศึกษาสูง จะมีภาวะโภชนาการดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ และภาวะโภชนาการที่ต่างกันจะทำให้เขาวนปัญญาแตกต่างกัน

¹ทวี สุรเมธี, "ความพร้อมในการอ่านของเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดชุมพร," (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521)

²อุไรวรรณ หงษ์เหมือน, "ความสัมพันธ์ระหว่างเขาวนปัญญากับครรชนีภาวะ โภชนาการของเด็กวัยก่อนเรียนในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ในกรุงเทพมหานคร," (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521)

วิธี ชิคเซีควงส์¹ ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะนิสัยในการบริโภคและการเจริญเติบโตของ เด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากสภาพครอบครัวต่างกันในจังหวัดนราธิวาส โดยศึกษาจากบิดามารดาและเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุ 2 - 5 ปี จำนวนอย่างละ 60 คน ในจังหวัดนราธิวาส ใช้แบบสอบถามรายละเอียดส่วนตัว แบบสอบถามสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ลักษณะนิสัยในการบริโภคของเด็กวัยก่อนเรียน แบบสอบถามความเชื่อของบิดามารดาในการบริโภค แบบสอบถามสัมภาษณ์การอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน แบบสำรวจชนิดอาหารที่เด็กวัยก่อนเรียนบริโภคแต่ละวัน และแบบบันทึกการเจริญเติบโตโดยชั่งน้ำหนักและส่วนสูง ผลการศึกษาพบว่า เด็กก่อนวัยเรียนที่มาจากสภาพครอบครัวที่แตกต่างกันในด้านการศึกษา สถานภาพการทำงาน สถานภาพครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ ความเชื่อในการบริโภค และการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา จะมีลักษณะนิสัยในการบริโภคต่างกัน ขนาดของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะนิสัยในการบริโภค เด็กที่มาจากสภาพครอบครัวที่การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ ขนาดของครอบครัว ความเชื่อในการบริโภค และการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาต่างกัน การเจริญเติบโตของเด็กจะแตกต่างกัน

สมใจ ทิพย์ชัยเมธา² ได้ศึกษาความพร้อมของเด็กวัยก่อนเรียน ในโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ผลวิจัยสรุปได้ว่า ลำดับที่ของการเกิดของเด็กและอาชีพของบิดามารดาไม่เป็นอุปสรรคในเรื่องความพร้อมของเด็ก กล่าวคือ กลุ่มเด็กที่เป็นบุตรคนแรก คนกลาง และคนสุดท้ายของครอบครัว มีความพร้อมไม่แตกต่างกัน กลุ่มบุตรที่บิดามารดามีอาชีพรับราชการและอาชีพอื่น ๆ มีความพร้อมไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผลการวิจัย

¹วิธี ชิคเซีควงส์, "การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะนิสัยในการบริโภคและการเจริญเติบโตของเด็กวัยก่อนเรียนที่มาจากสภาพครอบครัวต่างกันในจังหวัดนราธิวาส," (ปริทัศน์นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521)

²สมใจ ทิพย์ชัยเมธา, ความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียนในโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ (กรุงเทพมหานคร:ภาควิชาการอนุบาลศึกษา วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ, 2521)

ยังพบว่ากลุ่มเด็กที่ถูกโทรทัศน์ในวันปกติเกินกว่า 1 ชม. และกลุ่มเด็กที่ถูกโทรทัศน์ต่ำกว่า 1 ชม. มีความพร้อมไม่แตกต่างกัน และกลุ่มเด็กที่มีขงเล่นต่ำกว่า กับ 10 - 14 นาที และ 15 นาทีขึ้นไป มีความพร้อมไม่แตกต่างกัน

รายงานการวิจัยประสิทธิภาพ โรงเรียนประถมศึกษา ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ¹ ได้กล่าวถึงการเตรียมเด็กเล็กก่อนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาว่า การไม่ได้เตรียมตัวเด็กเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา ทำให้อัตราการตกซ้ำชั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ค่อนข้างสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประถมศึกษาของเด็กที่ผ่านชั้นอนุบาลหรือเด็กเล็ก กับเด็กที่ไม่เคยเรียนในชั้นนี้มีความแตกต่างกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบศูนย์ที่สังกัดหน่วยงานต่าง ๆ และศูนย์ในแต่ละภาคภูมิศาสตร์ในคาน ลักษณะทั่วไปของการจัดตั้ง อาคารสถานที่ แหล่งที่มาของรายได้ เด็กและสภาพทางบ้าน ปัญหาทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดตั้งศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนมีทั้งสิ้น 4 หน่วยงาน อันได้แก่กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข เอกชน และมูลนิธิ ระดับชั้นที่เปิดสอน มีบริการหลายระดับตั้งแต่เฉพาะชั้นเด็กเล็ก จนถึงชั้นเด็กเล็กถึง ม.ศ.3 นอกจากนี้อายุตั้งแต่ 2½ ถึง 7 ปี ยกเว้นสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชนที่รับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ½ ปี เหนือในการรับส่วนใหญ่ใช้วิธีจับสลาก ส่วนวัตถุประสงค์ของศูนย์แยกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่คือ เพื่อแบ่งเบาภาระของมารดาที่คงออกไปทำงานนอกบ้าน และเพื่อเป็นการเตรียมพร้อมเด็ก เกี่ยวกับอาคารสถานที่ศูนย์ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในใกล้หมู่บ้าน และชุมชน บุคลากรที่ใช้ในศูนย์มีหลายประเภท กลุ่มที่มีวุฒิสูงได้แก่บุคลากรของศูนย์สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ส่วนกลุ่มที่มีวุฒิค่าได้แก่ บุคลากรของศูนย์สังกัดกรมพัฒนาชุมชน และกรมอนามัย แหล่งที่มาของรายได้ส่วนใหญ่ มาจากอุปการของของเล็ก และใน

¹คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาการวิจัยประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร:คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2521), หน้า 10.

ส่วนที่เกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กในศูนย์ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครอายุเฉลี่ยน้อยกว่าเด็กในศูนย์ที่อยู่ในภาคอื่น ๆ¹

วิจัยต่างประเทศ

กูดคูนส์² (Good Ykoontz) และผู้ร่วมงาน ได้กล่าวไว้ในรายงานผลการวิจัยคนหนึ่งว่า เด็กที่เข้าโรงเรียนอนุบาล ตั้งแต่ปฐมวัย จะได้เปรียบกว่าเด็กที่เริ่มเรียนในชั้นประถมปีที่ 1 ในด้านความพร้อมและทักษะต่าง ๆ นับตั้งแต่การเคลื่อนไหวทางร่างกาย ความรับผิดชอบนิสัย ตลอดจนความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ผลการวิจัยสอดคล้องกับของ เพย์ตัน³ (Payton) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางความรู้ และทางสังคมระหว่างเด็กที่เคยเรียนชั้นก่อนประถมศึกษามาแล้ว กับเด็กที่ไม่เคยได้เรียนชั้นก่อนประถมศึกษามาก่อน โดยทำกับกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 100 คน เป็นเด็กที่เคยผ่านชั้นก่อนประถมศึกษามาแล้ว 50 คน ไม่เคยผ่านมาก่อน 50 คน ผลปรากฏว่าเด็กที่เคยผ่านการเรียนในชั้นก่อนประถมศึกษามาแล้ว 2 ปี มีความได้เปรียบในการทำงานที่อาศัยความรู้มากกว่าเด็กที่ไม่เคยผ่านชั้นก่อนประถมศึกษา แต่ไม่มีความแตกต่างของมีนัยสำคัญทางด้านสติปัญญาในการพัฒนาการทางสังคมระหว่างเด็กทั้งสองกลุ่ม

¹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ผลงานการวิจัยการศึกษาระดับก่อนวัยเรียนในประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญผล, 2522)

²Hazel M. Lambert, Teaching the Kindergarten Child, p.29.

³Payton Lacreteria Rosetta, "Analysis of Cognitive and Social Development of Preschool and Non-Preschool Children," Dissertation Abstracts 36 (October 1975) : 2091-A.

คาร์คเวลล์¹ และโรเนล² (Bettye M. Caldwell, Huff Ronald) ได้ทำการศึกษาผลของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน และโรงเรียนระดับก่อนอนุบาล (Prekindergarten) ที่มีต่อเด็กที่เข้ารับการเลี้ยงดูและศึกษา ผลการวิจัยของทั้งคาร์คเวลล์และโรเนล สอดคล้องกัน กล่าวคือ เด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน และเด็กที่เรียนระดับก่อนอนุบาล มีสัมฤทธิ์ผลทางด้านสติปัญญาการใช้ภาษา ตลอดจนมนุษยสัมพันธ์ ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้เข้าอยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน และเด็กที่ไม่ได้เข้าเรียนในระดับก่อนอนุบาล

เบอร์คเลย์³ (Harrison B. Berkley) ได้ศึกษาเรื่องพัฒนาการเกี่ยวกับโปรแกรมการจัดการศึกษาในวัยเด็กในโรงเรียนรัฐบาลของรัฐโอมาฮา ตั้งแต่ปี 1963 - 1974 ซึ่งได้กล่าวไว้พอสรุปได้ดังนี้ ในระหว่างปี 1960 ประชาชนเริ่มให้ความสนใจแก่เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ดังนั้นในปี ค.ศ. 1963 คณะกรรมการการศึกษาของท้องถิ่น จึงได้จัดโปรแกรมอาสาสมัครขึ้น เพื่อช่วยเหลือเด็กที่ขาดประสบการณ์ และพื้นฐานอันจำเป็นในการศึกษาตลอด โปรแกรมนี้มีครูอาสาสมัคร 50 คน และมีผู้หญิงในหมู่บ้านมาเป็นผู้ช่วยเหลือ ปี 1964 ขยายห้องเรียนเพิ่มขึ้น โปรแกรมนี้ได้ทำติดต่อกันจนถึง ปี 1973 ในเดือนตุลาคม ปี 1973 สมาชิกของคณะกรรมการการศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลโอมาฮา ได้ลงมติให้สร้างโรงเรียน ระดับก่อนอนุบาลรวม 11 แห่ง มีเด็กเข้าเรียนประมาณ 300 คน ระหว่างปี 1974 - 1975 ศูนย์การศึกษาในระดับก่อนอนุบาลได้เพิ่มขึ้นเป็น 21 แห่ง

¹Bettye M. Caldwell, "What Does Research Teach Us About Day Care : For Children Under Three," Children Today 1 (January-February 1972) : 6 - 9.

²Huff Ronald, "The Effect of Prekindergarten Experiences on the Culturally Deprived Children." Dissertation Abstracts 38 (February 1978) : 4031A.

³Harrison B. Berkley, "A Development of the Early Childhood Education Programs in Omaha Public School From 1963 to 1974," Dissertation Abstracts 36 (March 1976) : 5135-A.

มีเด็ก 643 คน ผู้ทำการวิจัยได้ให้แนวทัศน์ว่า การศึกษาในระดับเด็กเล็ก ควรจะอยู่ใน ความดูแลรับผิดชอบของหน่วยงานเดียวกัน และควรมีการประสานงานกันระหว่าง โรงเรียน ระดับก่อนอนุบาล และอนุบาล

แมทธิวส์¹ (Davis S. Mathews) ได้ทำการศึกษาดังพัฒนาการของการอนุบาล ศึกษาในเวอร์จิเนีย ถึงปี 1975 การค้นคว้าได้บรรยายถึงการเคลื่อนไหวของการศึกษาใน ระดับอนุบาลตั้งแต่เริ่มแรกในปี 1870 ถึงเมื่อทางรัฐได้จัดให้มีระบบการศึกษาในระดับอนุบาล ทั่วทั้งรัฐในปี 1975 ก่อนที่จะมีการออกกฎหมายให้มีการศึกษาระดับอนุบาลในปี 1966 ไม่มี โรงเรียนใดเลยที่ได้รับการช่วยเหลือในค่านงบประมาณ ในปี 1966 รัฐสภาของเวอร์จิเนีย ได้ออกกฎหมายให้โรงเรียนรัฐบาลมีสิทธิในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลได้ และในปี 1968 ให้มีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือในค่านงบประมาณ ในกฎหมายฉบับนี้ได้ระบุว่า โรงเรียน ทุกโรงเรียนต้องจัดการศึกษาในระดับอนุบาล หรือมีโครงการที่จะก่อตั้งขึ้นอย่างช้าในช่วงปี 1972 - 1974 จากการออกกฎหมาย การมีสิทธิได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐ ความกดดัน และอิทธิพลจากกลุ่มต่าง ๆ ในรัฐ ตลอดจนการแก้ไขรัฐธรรมนูญในปี 1970 ซึ่งกำหนดให้ มีการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้มีส่วนช่วยผลักดันในการออกเป็นกฎหมายว่า การศึกษา ระดับอนุบาล เป็นการศึกษาภาคบังคับของรัฐหลังจากที่ได้ออกกฎหมายฉบับนี้ ปรากฏว่า จำนวนเด็กที่เข้ารับการศึกษาได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ระหว่างปี 1966 - 1967 มีนักเรียน 7,513 คน แต่ระหว่างปี 1974 - 1975 มีนักเรียนถึง 69,640 คน ซึ่งเป็นจำนวนถึง 86% ของเด็กอายุ 5 ขวบ ที่อาศัยอยู่ในเวอร์จิเนีย

¹Davis S. Mathews, "The Development of Public School Kindergarten in Virginia To 1975," Dissertation Abstracts 38 (October 1977) : 1286-A.

ความจำกัดของการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยเรื่องวิวัฒนาการของการจัดการศึกษาภาคก่อนวัยเรียนในประเทศไทยนี้มีปัญหาในเรื่องของเอกสารบางอย่างซึ่งสูญหายไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรอนุบาลที่ได้รับการปรับปรุงใหม่ในปี พ.ศ. 2496 จึงจำเป็นต้องอาศัยการสัมภาษณ์บุคคลร่วมสมัยคืออาจารย์เบญจมา แสงมณี ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรฉบับดังกล่าวในขณะนั้น

2. ตัวเลขของจำนวนเด็กก่อนวัยเรียนอาจคลาดเคลื่อนไปบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากมีหน่วยงานหลายฝ่ายร่วมกันจัดทำ แต่ก็ได้พยายามรวบรวมเท่าที่จะทำได้ในเวลาอันจำกัด

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เด็กก่อนวัยเรียน หมายถึง เด็กที่มีอายุ 0 - 6 ขวบ ซึ่งเป็นระยะก่อนเกณฑ์การศึกษาระดับ

อนุบาล หมายถึง การอบรมเบื้องต้นเพื่อให้เด็กพร้อมที่จะรับการศึกษาระดับประถมศึกษาต่อไป

โรงเรียนอนุบาล หมายถึง โรงเรียนในสังกัดแผนกอนุบาล ของการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา เปิดสอนชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนสาธิต หมายถึง โรงเรียนในสังกัดกรมฝึกหัดครู หรือมหาวิทยาลัย ทั้งชั้น เพื่อสาธิตแก่นักเรียนฝึกหัดครู หรือนิสิตเปิดสอนชั้นอนุบาล และ/หรือประถมศึกษา และ/หรือ มัธยมศึกษา

โรงเรียนราษฎร์ หมายถึง โรงเรียนที่ดำเนินการโดยเอกชน หรือหมู่คณะใดคณะหนึ่งที่มีใช้หน่วยราชการ โดยเปิดสอนระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5

ศูนย์เด็กปฐมวัย หมายถึง โรงเรียนอนุบาล หรือโรงเรียนที่มีชั้นเด็กเล็ก หรือศูนย์โภชนาการ หรือสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่ตั้งขึ้นเพื่ออบรมเลี้ยงดู

เด็กก่อนวัยเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นเอกสารประกอบการค้นคว้าของนิสิต นักศึกษา และผู้สนใจ
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียน
3. เป็นแนวพิจารณาถึงความจำเป็นและแนวโน้มในการปรับปรุงแก้ไขการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนของชาติต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

จะดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Method) คือ

1. ศึกษาเรื่องวิวัฒนาการของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศไทย จากวิทยานิพนธ์ หนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประวัตินุศุล วารสารภาษาไทยและต่างประเทศ กฎหมาย รายงานการประชุม บันทึกระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ
2. สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นมาของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศไทย
3. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และการสัมภาษณ์บุคคล เรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์

การเสนอขอมูล

การเสนอขอมูลจะแบ่งออกเป็น 7 บทด้วยกันคือ

- บทที่ 1 กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย สภาพปัญหาของเด็กก่อนวัยเรียนในปัจจุบัน นโยบายการศึกษาของเด็กก่อนวัยเรียน ความสำคัญของวัยเด็ก ความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ความจำกัดของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การเสนอขอมูล
- บทที่ 2 กล่าวถึงการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนของประเทศต่าง ๆ เช่น อังกฤษ อเมริกา นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย เยอรมัน ญี่ปุ่น และอิสราเอล
- บทที่ 3 กล่าวถึงวิวัฒนาการของการศึกษาก่อนวัยเรียนในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2412 - 2474
- บทที่ 4 กล่าวถึงวิวัฒนาการของการศึกษาก่อนวัยเรียนในสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 - 2490
- บทที่ 5 กล่าวถึงวิวัฒนาการของการศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศไทยในระยะ พ.ศ. 2491 - 2500
- บทที่ 6 กล่าวถึงวิวัฒนาการของการศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศไทย ในระยะ 2501 - 2521 ซึ่งรวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาระดับนี้ นอกจากนั้นจะไปจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง อันได้แก่ กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสงเคราะห์ กรมศาสนา กรมฝึกหัดครู กรมอนามัย กรุงเทพมหานคร ทบวงมหาวิทยาลัย สภาสตรีแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มูลนิธิไสสະ โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานพอเป็นสังเขป
- บทที่ 7 สรุป อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับโครงการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจากปัจจุบันสู่นาคต